

СТВОРЕННЯ ПОЛТАВСЬКОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ «ПОЛТАВІКА»

О. А. Білоусько

Представлено стан і план видання дванадцятитомної енциклопедії «ПОЛТАВІКА. Полтавська Енциклопедія» як спроби впорядкувати й інтегрувати знання про рідний край у зміст шкільної освіти. Наголошено на необхідності участі освітян-краєзнавців Полтавщини в роботі над «ПОЛТАВІКОЮ», зокрема томом «Освіта і наука».

Ключові слова: освітнє краєзнавство, історія Полтавщини, енциклопедія, «ПОЛТАВІКА».

Билоусько А. А. Создание полтавской энциклопедии «ПОЛТАВИКА»

Представлены состояние и план издания двенадцатитомной энциклопедии «ПОЛТАВИКА. Полтавская энциклопедия» как попытки систематизировать и интегрировать знания о родном крае в содержание школьного образования. Акцентировано на необходимости участия представителей образования, краеведов Полтавской области в работе над «ПОЛТАВИКОЙ», в частности томом «Образование и наука».

Ключевые слова: образовательное краеведение, история Полтавщины, энциклопедия, «ПОЛТАВИКА».

Bilousko O. A. Working on the Encyclopedia «POLTAVIKA»

This paper tells about state of fulfillment of the plan to publish encyclopedia «POLTAVIKA» as attempt to sort and integrate knowledge about native land in the content of school education; inspires educators those know well the local history, geography and culture to take part in working on «POLTAVIKA», particularly, the volume “Education and Science”.

Keywords: local history, geography and culture in education, history of Poltava region, encyclopedia, «POLTAVIKA».

Освітнє краєзнавство на Полтавщині має велику і славу історію. Виникнувши наприкінці XIX ст. як самодіяльний громадський рух патріотично налаштованих учених і педагогів, із початку XX ст. краєзнавство розвивається як наука. Освітнянами-краєзнавцями Полтавщини нагромаджено значний досвід вивчення історико-культурної спадщини регіону, впровадження низки масштабних науково-дослідних, навчально-методичних і видавничих проєктів. Краєзнавство як один із напрямів діяльності загальноосвітньої школи стало важливим засобом підвищення якості знань і виховання учнів.

Упродовж 2003–2007 рр. у Полтавській області впроваджено як окрему виховну і навчальну дисципліну курс «Історія Полтавщини» [1]. Зусиллями академічних учених і шкільних учителів створено унікальний навчально-методичний комплекс, який

містить: програму для загальноосвітніх навчальних закладів (6–11 кл.) [2]; поурочне тематичне планування (6–11 кл.) [3]; серію підручників «Історія Полтавщини» для 6–11 кл. загальноосвітньої школи [4], 33-томний «Іменний звід Історії Полтавщини» [5], комплекти кольорових репродукцій «Ілюстрована історія Полтавщини» [6], методичні посібники для викладачів [7]. Маючи в розпорядженні такий комплекс, Полтавська область забезпечила собі пріоритет щодо новітніх технологій упровадження курсу краєзнавства в навчальних закладах [8].

Наступною спробою впорядкувати й інтегрувати знання про рідний край у зміст шкільної освіти стане видання 12-томної тематичної «Полтавіки. Полтавської Енциклопедії», один том якої – «Релігія і церква» – побачив світ у 2009 р. [9], другий – «Образотворче та декоративне мистецтво» (у 2-х книгах) –

Білоусько Олександр Андрійович, історик-краєзнавець, заслужений учитель України, директор науково-редакційного центру по дослідженню історії Полтавщини Полтавської обласної ради

у 2015 р., ще два томи («Мова і література» та «Архітектура») знаходяться в стадії підготовки до друку [10]. Безперечно, «ПОЛТАВІКА» є наймасштабнішим і найамбітнішим проектом з усіх, що здійснювалися на Полтавщині. Вона містить синтез досягнень сучасної науки, замкнену цілість знання і водночас є показником рівня культурності й лідерської компетентності спільноти, що називає себе полтавською.

Полтавська Енциклопедія є великим колективним доробком кращих наукових і освітянських сил краю. Так, серед майже 100 авторів тому «Релігія і Церква» близько чверті – це вчителі області. Ще більша частка освітан залучена до підготовки тому «Освіта і наука», вихід якого заплановано у 2016 р.

Слід наголосити на необхідності зосередження зусиль освітан-краєзнавців області на роботі над «ПОЛТАВІКОЮ», передусім над томом «Освіта і наука». Підготовлений належним чином матеріал найбільше прислужиться популяризації досягнень педагогів Полтавщини, збереже у пам'яті поколінь історію становлення й розвитку освіти на теренах краю та локальної шкільної організації, увічнить імена людей, причетних до цих процесів.

Участь у роботі над «ПОЛТАВІКОЮ» освітяни-краєзнавці Полтавської області зможуть продемонструвати високий рівень наукового та педагогічного мислення, реалізувати на практиці актуальні фахові ідеї, що матимуть всеукраїнський і міжнародний резонанс.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Наукові та технологічні засади шкільного курсу «Історія Полтавщини»* : зб. наук. праць / відп. ред. О. А. Білоусько. – Полтава : Оріяна, 2003. – 140 с., іл. – (Управління освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації. Полтавський інститут післядипломної освіти педагогічних працівників ім. М. В. Остроградського. Полтавський дер-

жавний педагогічний університет ім. В.Г.Короленка. Центр охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської облдержадміністрації).

2. *Історія Полтавщини: програма для загальноосвітніх навчальних закладів (6–11 класи)* / Білоусько О. А., Магдик О. О., Матвієнко П. І., Мірошніченко В. І. – Полтава : Оріяна, 2003. – 20 с.

3. *Білоусько О. А. Історія Полтавщини : синхронне календарно-тематичне планування курсів всесвітньої історії, історії України та історії Полтавщини на 2003–2004 н. р. (6–9 класи)* / О. А. Білоусько, О. О. Магдик. – Полтава : Оріяна, 2003. – 32 с.; *Білоусько О. А. поурочно-тематичне планування курсів всесвітньої історії, історії України та історії Полтавщини (5–11 кл.) : для вчителів загальноосвітніх навчальних закладів* / О. А. Білоусько, О. О. Магдик. – Полтава : ПОІППО, 2005. – 156 с.

4. *Білоусько О. А. Нова історія Полтавщини (друга половина XVI – друга половина XVIII століття) : пробний підручник для 8 класу загальноосвітньої школи* / О. А. Білоусько, В. О. Мокляк. – Полтава : Оріяна, 2003. – 264 с., іл.; *Білоусько О. А., Мірошніченко В. І. Нова історія Полтавщини (кінець XVIII – початок XX століття) : пробний підручник для 9 класу загальноосвітньої школи* / О. А. Білоусько. – Полтава : Оріяна, 2003. – 264 с., іл.; *Білоусько О. А., Супруненко О. Б. Давня історія Полтавщини (XX тисячоліття до н. е. – V століття) : підручник для 6 класу загальноосвітньої школи* / О. А. Білоусько. – Полтава : Оріяна, 2004. – 168 с., іл.; *Білоусько О. А. Середньовічна історія Полтавщини (V – перша половина XVI століття) : підручник для 7 класу загальноосвітньої школи* / Білоусько О. А., О. Б. Супруненко, К. М. Мироненко. – Полтава : Оріяна, 2004. – 200 с., іл.; *Білоусько О. А., Єрмак О. П., Ревегук В. Я. Новітня історія Полтавщини (перша половина XX століття) : підручник для 10 класу загальноосвітньої школи* / Білоусько О. А., Єрмак О. П., Ревегук В. Я. – Полтава : Оріяна, 2005. – 312 с., іл.; *Білоусько О. А., Новітня історія Полтавщини (середина XX – початок XXI століття) : підручник для 11 класу загальноосвітньої школи* / Білоусько О. А., Киридон П. В., Пустовіт Т. П., Ревегук В. Я. – Полтава : Оріяна, 2006. – 312 с., іл.;

5. *Алфавіт Визначним Полтавцям: Біографії. Історичні портрети : у 33-х випусках. – Вип. 1: Ааронський – Ашкарєнко* / [упоряд. О. А. Білоусько]. – Полтава : Оріяна, 2003. – 104 с., іл.; *Іменний Звід Історії Полтавщини – Алфавіт Визначним Полтавцям: Біографії. Історичні портрети : у 33-х томах. – Том 1 / упоряд. О. А. Білоусько. – вид. 2-ге, доп. – Полтава : Оріяна, 2005. – 138 с., іл.*; *Іменний Звід Історії Полтавщини – Алфавіт Визначним Полтавцям: Біографії. Історичні портрети : у 33-х томах. – Том 2 / [упоряд. О. А. Білоусько]. – Полтава : Оріяна, 2005. – 320 с., іл.*

6. *Глюстрована історія Полтавщини.*

Кінець XVIII – початок XX століття. Суспільство. Господарство. Побут : Комплект репр. / [автор-упоряд. О. А. Білоусько]. – Полтава : ТОВ «АСМІ» [б. д.]. – 34 іл.

7. Іванюк Н. А. Методика навчання історії Полтавщини в 7 класі / Н. А. Іванюк, Н. В. Хлебнікова ; відп. ред. О. А. Білоусько. – Полтава : Оріяна, 2006. – 100 с.; Свиридова О. І. Методика навчання історії Полтавщини у 8 класі / О. І. Свиридова, С. В. Посмітна ; відп. ред. О. А. Білоусько. – Полтава : Оріяна, 2006. – 120 с.; Посмітна С. В. Методика навчання історії Полтавщини в 11 класі / С. В. Посмітна, І. С. Лукич ; відп. ред. О. А. Білоусько. – Полтава : Оріяна, 2008. – 260 с.

8. Посухов В. Перлини краєзнавства / В. Посухов // Полтавський вісник. – 2004. – № 11 (765). – 12 березня. – С. 4. – [Висока оцінка підручників «Історія Полтавщини» для 8 і 9 класів]; Клочко О. Унікальні шкільні підручники «Історія Полтавщини», які не мають аналогів в Україні, кращі науковці краю створювали на ентузіазмі, щоб із сучасних школярів виховати патріотів... / О. Клочко // Вечірня Полтава. – 2004. – № 41 (606) – 7 жовтня. – С. 3. – [Інтерв'ю з головним редактором видавництва «Оріяна», заслуженим вчителем України, керівником авторського колективу і співавтором усіх підручників Олександром Білоуськом]; Ярмоленко Ю. Знати історію рідного краю не тільки корисно, а ще й цікаво. Уперше автори шкільних підручників не наві'язують школярам свої точки зору / Ю. Ярмоленко // Коло. – 2004. – № 40 (121). – 7–13 жовтня. – С. 6. – [Інтерв'ю з автором підручників «Історія Полтавщини», заслуженим вчителем України Олександром Білоуськом]; Баханов К. О. Навчання історії в школі : інноваційні аспекти / К. О. Баханов. – Харків : Вид. група «Основа», 2005. – 128 с. – (Б-ка журн. «Історія та правознавство». – Вип. 3 (15)); Сітарчук Р. На європейському рівні (Книги наших земляків) / Р. Сітарчук // Трудова Полтавщина. – 2006. – № 1 (237). – 13 січня. – С. 7. – [Про шкільний підручник «Історія Полтавщини» для 10 кл.]; Тітков О. Перейти рубікон / О. Тітков // Край. – 2006. – № 25 (31). – Травень. – С. 14–15. [Висока оцінка «взірцевої серії» підручників «Історія Полтавщини»].

9. ПОЛТАВІКА. Полтавська Енциклопедія : у 12 томах. – Том 12 : Релігія і церква / гол. ред. О. А. Білоусько; ред. кол. : Ю. М. Варченко, А. М. Киридон, В. О. Мокляк, Т. П. Пустовіт, В. М. Ханко, С. В. Хорев. – Полтава : Вид-во «Полтавський літератор», 2009. – 756 + XL с., іл., схеми, карти, табл. – [Центр дослідження історії Полтавщини Полтавської облдержадміністрації]; ПОЛТАВІКА. Полтавська Енциклопедія : у

12 томах. – Том 9 : Образотворче і декоративне мистецтво. – Кн. 1–2 / гол. ред. О. А. Білоусько; упоряд. О. А. Білоусько, Ю. О. Самойленко, В. М. Ханко; редакційна колегія: О. А. Білоусько (гол. редактор), О. М. Курчакова, О. М. Петренко, О. М. Пошивайло, Т. П. Пустовіт (заст. гол. редактора), Ю. О. Самойленко, В. М. Ханко. – Кн. 1: А–Л. – Полтава : ТОВ «АСМІ», 2015. – 756 + ССХVI с., іл., схеми. – [Центр дослідження історії Полтавщини Полтавської обласної ради]; Кн. 2. – М–Я. – Полтава : ТОВ «АСМІ», 2015. – 804 + ССLXXXVIII с., іл., схеми, табл. – [Центр дослідження історії Полтавщини Полтавської обласної ради].

10. Шебеліст С. Подвижницька праця полтавського енциклопедиста / С. Шебеліст // Рідний край. – 2011. – № 1 (24). – С. 184–188; Степаненко М. Енциклопедія «Полтавіка» про крайові літературні премії. Анонсуємо матеріали про засновані на Полтавщині літературні премії, які ввійдуть до майбутнього 7-го тому енциклопедії «Полтавіка» / М. Степаненко // Рідний край. – 2011. – № 2 (25), – С. 236–246; Соціально значущі книги, видані в Полтавській області у 2008–2011 роках : інформ. видання / відп. за вип. Василець В. Л. – Полтава : Гол. управління інформ. та внутр. політики Полтавської ОДА, 2011. – 24 с.; Корнева В. Олександр Білоусько: «Краєзнавство повинно розглядатися як цілеспрямована політика формування любові до рідного краю» / В. Корнева // Зоря Полтавщини. – 2013. – 12 лютого. – № 22–023 (22119–22120). – С. 1, 4: фото. – [Зустріч для вас].

Цитувати: Білоусько О. А. Створення полтавської енциклопедії «ПОЛТАВІКА» / О. А. Білоусько // Постметодика. – 2015. – № 3. – С. 17–19.

© О. А. Білоусько. Стаття надійшла в редакцію 10.12.2015 ■